

ISLAM EN ETHISCHE KWESTIES IN DE GEZONDHEIDSZORG

Hoe gaan moslims om met ethische kwesties met betrekking tot gezondheidszorg? En zijn er medische behandelingen die ze wel of niet wensen? Dr. Mouloud Kalaai is spoedarts, bedrijfsarts en voorzitter van de vzw Vlaamse Artsen van Marokkaanse Origine voor Solidariteit. Hij is van mening dat een betere kennis en begrip van de verschillen leidt tot meer wederzijds respect. "De wens van de patiënt staat centraal. Het is de taak van de zorgverlener om alle mogelijkheden aan te bieden die voor de patiënt een juiste keuze toelaten. Zolang dit niet ingaat tegen de eigen deontologische principes natuurlijk."

Zijn er opvattingen met betrekking tot ziekte, gezondheid en ethiek die eigen zijn aan de islamgemeenschap? Ligger culturele en religieuze verschillen aan de basis van misverstanden in de relatie tussen moslimpatiënten en zorgverleners in onze ziekenhuizen?

Zeker is dat in de islam heel wat diversiteit bestaat. Naast het gegeven of iemand praktiserend of niet-praktiserend religieus is, hangt de keuze van een persoon af van zijn kennis, gemoedstoestand, eigen overtuiging, interpretatie en zelfverantwoordelijkheid. Vaak wordt ook het advies gevraagd van een imam in verband met de ingreep of de behandeling die wordt voorgesteld. De imams hebben niet altijd voldoende kennis over de specifieke isla-

mitische juridische regels betreffende gezondheidszorg. Als ze hun opleiding niet in België hebben gekregen, kan ook hun interpretatie van de islam verschillen van wat gangbaar is in Europa.

Dr. Mouloud Kalaai geeft lezingen over de islamitische leer en jurisprudentie en vervolgens de gevolgen hiervan voor de opvattingen van de moslimgemeenschap in verband met gezondheidszorg. Hij werd uitgenodigd door dr. Noyens, voorzitter van het Comité Medische Ethiek van het ZOL, voor een workshop 'Ethiek voor artsen'. In het ZOL gaf hij het volgende overzicht met betrekking tot zijn visie op ethische kwesties die vaak onderwerp zijn van overleg en discussie.

Dr. Kalaai: "Moslims hebben de plicht tot lichaamsverzorging en het zoeken van medische hulp als dit nodig is. Belangrijk is dat steeds gekozen moet worden voor een 'passende behandeling'. Therapeutische hardnekkigheid,

waardoor de remedie voor de patiënt zwaarder wordt dan de ziekte, is niet toegelaten."

Euthanasie

In de islam is euthanasie gelijk aan zelfmoord. Alleen God beslist over leven en dood. Hij heeft de mens geschapen en roept hem weer tot bij zich. Vragen naar euthanasie is dus verboden in de islam. Over de verantwoordelijkheid van de uitvoerder bestaat onenigheid. Het aanmoedigen van alternatieven en opdrijven van palliatieve zorg wordt aanbevolen.

Palliatieve sedatie

Analgesie of sedatie zijn toegelaten op voorwaarde dat de intentie tijdelijk is, bijvoorbeeld om pijn te bestrijden. Palliatieve sedatie om de dood in te leiden is verboden.

DNR

Een DNR-protocol is toegelaten maar moet goed gemotiveerd zijn door de artsen. Het is

enkel toegelaten bij een uitbehandelde patiënt en moet casus per casus bekeken worden.

IVF

Het is toegestaan om een beroep te doen op kunstmatige bevruchting mits een aantal voorwaarden. Zo moeten het sperma en de eicel afkomstig zijn van de vader en de moeder. Gebruik maken van eicel- of spermadonatie is niet toegestaan. Ingevroren cellen mogen niet meer gebruikt worden na het overlijden van een partner. Tot slot is draagmoederschap verboden.

Transplantatie

Xeno-transplantatie is toegestaan, ook van verboden dieren (bv. biologische hartklep van varken is toegelaten).

Allo-transplantatie is toegestaan indien er geen gevaar bestaat voor de (levende) donor. Er bestaat nog steeds een bepaalde terughoudendheid bij mensen. De betrokkenen moet steeds hun expliciete toestemming gegeven hebben.

Sterilisatie

De jurisprudentie met betrekking tot sterilisatie heeft een evolutie gekend. Van een volledig verbod evolueerde deze naar meer tolerantie. Nu wordt het toegestaan voor mannen en voor

vrouwen, mits goede informatie en de juiste intentie. Castratie is verboden.

Anticonceptie

Seksuele betrekkingen zijn enkel toegestaan binnen het huwelijk. Orale en andere anticonceptiva zijn hierbij toegelaten voor gezinsplanning en/of om therapeutische redenen, voorzichtigheid wordt gevraagd omwille van de nevenwerkingen. De morning after pil is toegestaan binnen het huwelijk.

Abortus

Is toegestaan tot ten laatste 40 dagen zwangerschap indien het welzijn van de moeder (bv verkrachting) of van een ander kind van het gezin in gevaar is. Abortus is ook toegestaan indien het leven van de moeder in gevaar is.

Abortus is toegestaan tot ten laatste 120 dagen zwangerschap bij een bewezen ernstige ongeneeslijke malformatie van het kind waardoor leven ondraaglijk wordt en/of het leven van de moeder in gevaar is. Toestemming van de vader is niet absoluut noodzakelijk (in geval van een conflict). De moeder kan samen met een specialist ter zake beslissen.

Plastische chirurgie

Plastische chirurgie is toegestaan bij ernstige

aangeboren afwijkingen en bij verminkingen (brandwonden, verkeersongeval, ...).

Plastische chirurgie is ook toegestaan als de gebreken de oorzaak zijn van psychische en/of somatische klachten. In geval van interpreteerbaarheid draagt de patiënt zelf de morele verantwoordelijkheid.

Klonen

Wetenschappelijke evolutie wordt in de islam nooit belemmerd, het zijn de toepassingen van nieuwe technieken waarvoor regelgeving moet bestaan.

Over het klonen van mensen is er momenteel geen standpunt, gezien dit nog niet wordt toegepast. De techniek van klonen daarentegen wordt gestimuleerd om te kunnen evolueren naar klonen van organen als alternatief voor xeno- en allotransplantatie.

Tot slot

"De jurisprudentie binnen de islam laat toe dat regels en adviezen kunnen veranderen afhankelijk van nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen en zelfs afhankelijk van tijd, plaats en individuele casuïstiek. Elk geval moet afzonderlijk bekeken worden," besluit dr. Kalaai.